

IONEL CÂNDEA LA 65 DE ANI

Pentru toți cei care îl cunosc – și nu numai – numele lui Ionel Căndea este strâns legat de istoria Brăilei. Această perspectivă, deși pare limitată, presupune mai mult de atât, de vreme ce vorbim despre Ionel Căndea *istoricul*, care ne-a oferit pagini exemplare și foarte necesare pentru mai bună înțelegere a trecutului portului de pe Dunăre, Ionel Căndea *arheologul*, care a folosit orice prilej pentru a scoate la iveală vestigiile ascunse ale orașului – și nu numai –, dar și Ionel Căndea *directorul Muzeului*, implicat activ în istoria recentă a urbei și jucând un rol important în lupta (adesea, a fost o luptă) pentru conservarea și punerea în valoare a patrimoniului acestui important centru urban. Să nu îl uităm pe Ionel Căndea *profesorul*, care de aproape două decenii, îndrumă studenții pe cărările cunoașterii Istoriei. Născut la Măcin, în umbra Brăilei, la 25 februarie 1949, Ionel Căndea s-a îndreptat devreme spre deslușirea și înțelegerea trecutului orașului de la Dunăre. Avea într-un fel și motive să o facă, de vreme ce istoria acestui important centru urban este fascinantă, fiind plină de evenimente, întorsături de situație adesea neprevăzute, distrugerii, dar și momente de mare dezvoltare, cu o comunitate cosmopolită și foarte dinamică. Pentru o mai bună înțelegere a Istoriei, s-a îndreptat spre cursurile Facultății de profil de la Universitatea din București, pe care le-a finalizat în 1972. Pregătirea în domeniul cercetării istorice și-a continuat-o la Iași, unde, în 1996, a susținut lucrarea de doctorat cu titlul: *Evoluția așezării medievale Brăila și a ținutului înconjurător din sec. X până la constituirea raialei*, sub îndrumarea profesorului Victor Spinei. Cu facultate la București și doctorat la Iași, putem spune că Ionel Căndea a învățat de la cei mai buni profesori din cele mai vechi universități ale țării, cu care de altfel a întreținut strânse legături, dovedite de colocviile organizate la Muzeul Brăilei, la care au participat numele cele mai sonore ale istoriografie românești contemporane. Ionel Căndea are și această rară calitate de a ști cum să aducă aproape oameni cu preocupări diferite și de a-i implica în proiecte cu perspectivă. Acest lucru este evident și în modul unit în care activează colectivul muzeului pe care îl conduce de 25 de ani, ca un singur corp, având obiectivul de a promova cunoașterea cât mai temeinică a trecutului Brăilei.

Istoricul și arheologul Ionel Căndea a urmat consecvent câteva direcții de cercetare. În scrierile sale, a căutat să valorifice permanent rezultatele săpăturilor întreprinse pe multe șantiere arheologice, din Brăila (în peste 150 de puncte din oraș), împrejurimi (mănăstirea Măxineni și altele), dar și în alte situri importante din arealul românesc (Turnu, Orhei, Cetatea Albă), îmbinând armonios informațiile obținute pe această cale cu datele oferite de celelalte tipuri de surse istorice și dovedind interes pentru istoria medievală a Dunării de Jos. Remarcăm la Ionel Căndea tocmai abilitatea de a îmbina sursele, de a nu se lăsa sedus doar de un anume fel de izvor istoric. Cercetările desfășurate pentru lucrarea de doctorat i-au permis publicarea unei monografii ce lămurește multe din enigmaticele privitoare la secolele de început ale Brăilei, *Brăila, origini și evoluție până la jumătatea secolului al XVI-lea*, pentru care a primit Premiul Academiei Române, în 1997. Pe lângă aspectele de viață materială și spirituală din oraș, scoase la iveală prin numeroase cercetări arheologice, istoria Brăilei a rămas în centrul preocupărilor lui Ionel Căndea, fie că a fost vorba de vechile planuri ale orașului – dovadă și recenta fasciculă din *Atlasul istoric al orașelor din România*, dedicată Brăilei –, fie că trebuiau aduse în atenția publicului mărturiile ale evoluției moderne a așezării (cu cercetări privind primele fotografii ale orașului, cele mai vechi bănci, importante familii locale etc.). Bogata istorie a Brăilei l-a preocupat pe Ionel Căndea și din perspectiva comunității oamenilor care au trăit aici de-a lungul vremurilor. În peisajul social românesc, orașul de la Dunăre s-a remarcat mereu ca un loc cosmopolit, unde un amestec de oameni de origini și chiar religii diferite – români, greci, bulgari, armeni, ruși, evrei, turci sau tătari – a trăit în armonie. Istoricul brăilean a arătat interes și pentru readucerea la viață a unor personaje ale acestor comunități, pentru o mai bună cunoaștere a trecutului acestora, inițiind în acest sens interesante proiecte culturale. Ionel Căndea, în dubla ipostază de arheolog și istoric, și-a legat numele și de un monument aproape uitat din județul Brăila, veche ctitorie a lui Matei Basarab, mănăstirea Măxineni. Aici, nu numai că a întreprins săpături timp de 20 de ani (1976–1991, 2006–2012) și a valorificat cele scoase la iveală printr-o excelentă monografie, publicată în 1996 (un nou prim volum, dintr-o ediție revizuită, a văzut lumina tiparului în 2012), dar s-a luptat la propriu – într-o luptă ce părea inițial cu morile de vânt – pentru restaurarea monumentului, ce părea condamnat pe vecie după bombardamentele din Primul Război Mondial. Rezultatul acestui efort este astăzi vizibil pentru oricine trece pe la mănăstire.

Un alt demers al istoricului brăilean a fost acela al recuperării istoriografice. Ionel Căndea s-a implicat în publicarea sau republicarea lucrărilor unor cercetători locali sau naționali, într-un efort merit să le repună în circuitul istoriografic (Nicolae Iorga, Gheorghe T. Ionescu, Radu Manolescu). De asemenea, a coordonat apariția mai multor volume omagiale, închinată unor nume mari ale cercetării istorice românești (Petre Ș. Năsturel, Petre Diaconu, Mihai Guboglu, Victor Spinei, Ștefan Ștefănescu), ocazie cu care au fost publicate o sumedenie de studii foarte valoroase. Efortul său a depășit acest cadru, pentru că prin activitatea de la Editura Istros a Muzeului Brăilei, a oferit un cadru de afirmare pentru numeroși istorici mai tineri, dar și consacrați, care au fost susținuți să își publice cercetările. Îndrăznesc să susțin că Editura Istros – și nu cred că greșesc – este cea mai bună editură din România, dintr-un oraș care nu este un important centru universitar, depășind prin numărul, valoarea și ținuta publicațiilor multor edituri din țară.

Revenim astfel la cealaltă dimensiune a preocupărilor lui Ionel Căndea, cea de director al Muzeului Brăilei. Activitățile organizate aici trec adesea peste ceea ce ar părea să fie cadrul limitat al unui muzeu local: conferințe naționale, comunicări, șantiere arheologice, expoziții pe teme de istorie sau artă, toate întregind imaginea unui muzeu complet, unul dintre cele mai active din țară. În plus, muzeul a fost transformat într-un veritabil centru de cercetare, depășind starea de simplu loc de expoziție pe care o prezintă multe instituții similare din țară. Însă Ionel Căndea nu a ezitat să meargă și pe calea împărtășirii experienței sale și altora, acceptând să predea istorie medievală din 1996 la Universitățile „Dunărea de Jos” din Galați și „Constantin Brâncoveanu”, Pitești. De câțiva ani, îndrumă și doctoranzi, pe care îi inițiază în tainele cercetării științifice.

Meritele științifice și calitățile manageriale l-au recomandat pe Ionel Căndea să facă parte din mai multe comisii de specialitate din domeniul istoriei și patrimoniului: Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor din România (președinte între 2005 și 2009), Comisia regională nr. 2 pentru Monumente Istorice, Comisia Națională a României pentru UNESCO, dar și European Association of Archaeologist. Nu în ultimul rând, Ionel Căndea s-a implicat activ în activitățile Comisiei de Istorie a Orașelor, din cadrul Academiei Române, din care face parte din 1992, organizând, la Brăila, mai multe manifestări științifice ale comisiei.

Ne alăturăm deci, la ceas aniversar, celor care celebrează activitatea profesorului Ionel Căndea. Suntem convingeți că va rămâne la fel de activ și își va duce mai departe misiunea de a desluși și promova trecutul bătrânului port de la Dunăre, Brăila.